SCHAKELS

UITGAVE VAN HET MINISTERIE VAN OVERZEESE RIJKSDELEN

1 Februari 1951, No. 41

Inhoud van dit nummer:

Onder de titel:

"D E N E D E R L A N D S E A N T I L L E N"

zijn hierin opgenomen de volgende radiovoordrachten:

"De gebieden in de West mogen zich in de jaren na de tweede wereldoorlog hoe langer hoe meer verheugen over belangstelling van de zijde van het Nederlandse publiek, om aan deze belangstelling tegemoet te komen en haar tevens verder te stimuleren worden hierbij een viertal radio-voordrachten in deze vorm nog eens onder de aandacht gebracht. Een drietal hiervan belicht op onderhoudende wijze enkele aspecten van het leven en de economie op Aruba en Curaçao. In de eerste voordracht wordt op de betekenis gewezen van een uitgebreider wetenschappelijke kennis van de Antillen. De vakwetenschap vormt de basis van elke verantwoorde voorlichting. Het is te hopen dat de grotere vraag van het publiek naar voorlichting over de West het wetenschappelijk onderzoek op de Antillen zowel op sociaal-economisch als op natuurwetenschappelijk terrein zal bevorderen. Hierdoor zal het mogelijk worden een beter begrip te geven van het leven in de West en vele wetenswaardigheden over de Westindische natuur ter kennis van het Nederlandse publiek te brengen".

Prof.Dr. R.A.J. van Lier.

"SOCIOLOGISCH ONDERZOEK". Prof.Dr. R.A.J. van Lier.

Er zijn twee sociale wetenschappen, die zich met de maatschappelijke studie van niet-Europese volkeren bezighouden: de sociologie, die de studie van de technisch-hoog ontwikkelde maatschappijen omvat en de culturele anthropologie of volkenkunde, welke zich met technisch-laag ontwikkelde maatschappijen bezighoudt.

Wat Suriname betreft, de meeste sociale studies over dit gebied liggen op het terrein van de culturele anthropologie, omdat Bosnegers en Indianen vooral de belangstelling van sociale onderzoekers hadden getrokken. De sociologische studie van de maatschappij in het Surinaamse kustgebied, die door een technisch-hoger ontwikkelde bevolking wordt gevormd, was echter tot voor kort nog in onvoldoende mate verricht. Ik kan echter mededelen dat er in de laatste drie jaren een aantal onderzoekingen aan de gang werden gebracht, die ons in staat zullen stellen om onze sociale kennis van de Surinaamse maatschappij belangrijk te vergroten.

Zijn er over Suriname nog enkele studies en rapporten, die ons althans enig inzicht in de bestaande maatschappelijke verhoudingen geven, ten opzichte van de Nederlandse Antillen moet opgemerkt worden, dat er op een enkele uitzondering na, geen sociale studies over dit gebied bestaan en dat met uitzondering van het in 1946 verschenen "Rapport van de Commissie tot onderzoek en bestudering van de in het staatsdeel Curaçao levende politieke opvattingen en wensen" er geen rapporten ter beschikking zijn, die een beeld geven van de sociale toestand op de Antillen. Het is ook opvallend dat er over de Nederlandse Antillen een veel geringer aantal beschrijvingen en reisverhalen verschenen zijn dan over Suriname. Hoewel dergelijke bronnen natuurlijk niet als wetenschappelijke werken kunnen gelden, bevatten zij vaak waardevolle gegevens voor de sociale geschiedenis en stellen zij ons vaak in de gelegenheid stromingen en opvattingen van vroeger en nu te leren kennen.

De Antillen komen in de eerste plaats voor sociologisch onderzoek in aanmerking, omdat zij geen volksgroepen meer herbergen, die op het peil van technisch-lager ontwikkelde volkeren staan. Op deze eilanden is de oorspronkelijke Indiaanse bevolking geheel verdwenen.

De Indianen zijn in de 18e eeuw snel uitgestorven. Zij bleven nog het langst voortbestaan op Aruba, wat tot gevolg heeft gehad, dat er op dit eiland bij vele bewoners nog duidelijk sporen van bloedmenging met Indianen zijn waar te nemen.

De tegenwoordige bevolking van de Antillen bestaat uit zes rasgroepen: afstammelingen van Europeanen, die zich vrijwel onvermengd hebben gehandhaafd. Joden van Spaans-Portugese herkomst, uitgezonden Europeanen, die meestal

tijdelijk op de Antillen vertoeven, negers, kleurlingen, die door vermenging van bovengenoemde rasgroepen zijn ontstaan, en kleurlingen van Europees-Indiaanse afkomst. Tussen de voornaamste van deze groepen bestaat sociale rangorde: Europeanen en Joden vormen de eerste groep, kleurlingen de tweede, en negers de derde groep. Deze rangorde staat echter niet direct in verband met de positie die men bekleedt of de klasse waartoe men behoort. Men treft leden van deze rasgroepen in elke maatschappelijke klasse en in de meest verschillende beroepen aan. In de gelaagde klasse-maatschappijen op Curaçao en Aruba zijn een aantal interessante processen bezig zich te voltrekken. Bij deze processen trekt in de eerste plaats de grote structurele verandering die zich na 1916 op Curaçao en Aruba voltrokken heeft, de aandacht. Deze beide eilanden, die van handel en een weinig ontwikkelde landbouw leefden, werden plotseling uit hun sluimer gewekt toen er grote olieindustrieën werden gevestigd. De overwegend landelijke bevolking, die verspreid in de koenoekoe, het platteland, woonde, werd toen bij een arbeidsproces ingeschakeld, waarbij zij de taak van arbeiders in een hoog-ontwikkelde industrie moesten vervullen. Door deze industrieën werden ook arbeiders uit andere gebieden aangetrokken, die zich op Curaçao en Aruba vestigden en de differentiatie van de daar bestaande maatschappijen vergrootten. Het zich uitbreidend scheeps- en luchtverkeer maakte beide eilanden hoe langer hoe meer tot knooppunten in het wereldverkeer en verloste de bevolking uit haar insulair isolement. Deze grote structurele verandering in de Curaçaose en de Arubaanse maatschappijen zou thans nog goed bestudeerd kunnen worden, omdat velen van de generaties, die dit proces hebben meegemaakt, nog in leven zijn en nog actief aan het productie-proces deelnemen. Over een tiental jaren zal deze verandering veel moeilijker bestudeerd kunnen worden. Voor een goed begrip van de verhoudingen die zich om en in de industrieën op de Benedenwindse eilanden hebben ontwikkeld, heeft zulk een studie een meer dan zuiver historische betekenis.

Voor zover mij bekend is, zijn er echter op het ogenblik geen plannen in voorbereiding voor de sociologische studie van de Benedenwindse eilanden. De welvaart die deze eilanden kennen ten gevolge van hun grote industriele ontwikkeling, maakt dat men ook niet in de onmiddellijke noodzaak verkeert, om welvaartsplannen te ontwerpen, welke een sociologische studie als basis behoeven. Geheel anders ligt de situatie op de Bovenwinden waar men wel degelijk het klemmende probleem van een onvoldoende welvaart kent. Het is daarom niet verwonderlijk dat de professoren Dresden en Goudriaan, die in 1947 een rapport uitbrachten over een welvaartsplan voor de Nederlandse Antillen op de noodzaak wezen een sociografisch onderzoek in te stellen naar de bijzondere toestanden, welke zich bij de bevolking van de Bovenwindse eilanden voordoen. Het is een verheugend feit dat deze beide heren, die zich in de eerste plaats

met economische en technologische vraagstukken hebben beziggehouden, zulk een open oog hebben gehad voor de betekenis van de sociale kennis van de bevolking voor degenen, die zich met de planmatige welvaartsbevordering in laagontwikkelde gebieden willen bezighouden.

Het instituut dat zich thans bezighoudt met het ontwerpen van de plannen voor de economische ontwikkeling van de Bovenwindse eilanden heeft de aanbevelingen van de heren Goudriaan en Dresden ter harte genomen. Ter voorbereiding van deze plannen zal er binnenkort een begin worden gemaakt met een sociografisch onderzoek van de Bovenwinden, dat door de "Stichting voor de Culturele Samenwerking" mogelijk wordt gemaakt. Ondanks het feit, dat er geen nijpende welvaartsproblemen op de Benedenwindse eilanden bestaan, zou een objectief sociaal onderzoek op deze eilanden ook een belang hebben, dat boven een zuiver wetenschappelijk belang uitgaat. Ook in de maatschappijen op Curaçao en Aruba zijn er door de snelle structurele veranderingen, die daar hebben plaats gevonden, vraagstukken ontstaan waarvan de oplossing door het wetenschappelijk onderzoek kan worden bevorderd. Aan een socioloog die op deze eilanden zal werken, zullen echter bijzondere eisen van tact en voorzichtigheid moeten worden gesteld, zowel bij zijn onderzoek als bij het publiceren van zijn resultaten. Het speuren van de onderzoeker kan zo spoedig in het oog van een bevolking, die daaraan niet gewend is en er niet het onmiddellijk nut van inziet, indiscreet lijken.
De onderzoeker werkt bovendien in een kleine maatschappij, waarin het gemakkelijk is bepaalde verschijnselen, die hij beschrijft in verband met bekende personen en gebeurtenissen te brengen. Er bestaat in kleine maatschappijen vooral een weerstand tegen het vastleggen van zaken, die iedereen weet of onbewust begrijpt, maar die men liever onuitgesproken laat. Desalniettemin moet het toch mogelijk zijn om zonder schade voor de objectiviteit of volledigheid van het onderzoek ook kleine maatschappijen te bestuderen en de resultaten zodanig te presenteren, dat er geen nodeloze indiscreties worden begaan. Een gunstige factor voor het onderzoek is dat er thans in deze gebieden ten gevolge van de politieke ontwikkeling allerlei problemen aan de orde worden gesteld, waarover vroeger weinig of niet werd gesproken. Deze politieke ontwikkeling is op zichzelf ook een zeer interessant proces. Men kan wel zeggen dat de politieke evolutie welke zich thans voltrekt, de industriele revolutie, die zich vijfentwintig jaar geleden op Curaçao begon te voltrekken, in snelheid evenaart. Ook de culturele anthropoloog vindt veel op de Antillen dat zijn aandacht zal trekken. Op deze eilanden treft men in de negers immers een bevolkingsgroep die, oorspronkelijk uit Afrika afkomstig, zich onder slavernij aan geheel nieuwe levensomstandigheden moest aanpassen. Daarbij gingen evenals op de overige Caraibische eilanden vele elementen van hun oorspronkelijke cultuur verloren, maar zij bewaarden tijdens de slavernij en na de daarop volgende emancipatie ook een aantal van

- deze -

deze elementen, die aan hun levensvormen een apart karakter heeft gegeven. De studie van de volkscultuur van de bevolking van de Antillen kan dus eveneens waardevolle bijdragen opleveren voor de studie van de negers in de nieuwe wereld.

Op de Antillen heeft de neger-bevolking weliswaar minder Afrikaanse elementen behouden dan in Suriname. De meest onmiddellijke aanwijsbare oorzaken hiervan zijn het feit, dat de slavenmachten in Suriname veel groter waren en de slavengroepen op de plantages langs de grote rivieren een veel geisoleerder bestaan leidden. Het grootste gedeelte der slaven op de eilanden leefde ook in dichter contact met de families van de meesters. De missie kon waarschijnlijk op de eilanden ook een beter toezicht op de bekeerlingen houden dan in Suriname mogelijk was. Toch moet men aan de andere kant de Afrikaanse elementen, die bij de bevolking op de Benedenwindse eilanden en vooral op Bonaire, voortleven niet onderschatten. De volkscultuur op deze eilanden heeft echter nog nimmer het onderwerp van een deskundig onderzoek uitgemaakt. Een gelukkige omstandigheid is echter dat in 1947 een boek verscheen van de hand van de heer N.van Meeteren, "Volkenkunde van Curaçao", dat veel wetenswaardig over de Curaçaose volkscultuur bevat. De heer van Meeteren, die zelf op Curaçao geboren is, heeft met deze publicaties uitstekend werk verricht en hiermede stellig de weg van de vakgeleerde, die in de toekomst de studie van de Curaçaose bevolking zal aandurven, geeffend.

Hoe nodig een sociaal onderzoek in de Nederlandse Antillen is, blijkt telkens weer uit de sociale vraagstukken die de sociaal-economische opbouw van deze gebieden aan degenen stelt, die zich daarmede bezighouden.
Ook voor het contact tussen de verschillende rijksdelen zal het wetenschappelijke onderzoek vruchtbaar zijn. Hoe noodzakelijk een voorlichting, die met wetenschappelijke verkregen resultaten werkt, is, blijkt telkens weer uit de vele verouderde en verkeerde denkbeelden, die vaak in populaire kranten en weekbladen met een valse schijn van gezag met betrekking tot die overzeese gebieden worden verkondigd. Ik hoop U daarom in de toekomst langs deze weg nog veel meer te kunnen mededelen over de resultaten van het wetenschappelijke onderzoek dat thans aan de gang is.

"GELD EN CREDIET IN DE NED.ANTILLEN". Drs.E.Nordlohne.

Stelt U zich gerust! Ik zal geen beroep op Uw geld en Uw crediet doen, ten behoeve van de Antillen. Want de Ned.Antillen zijn in staat, voor zich zelf te zorgen. Crediet hebben ze niet of nauwelijks nodig: de paar leningen, die het Gouvernement ten behoeve van de woningbouw heeft uitgeschreven, zijn in het land zelf geplaatst. En geld is er nog in overvloed. Er is zelfs zoveel geld, dat de Post Spaarbank van de Ned.Antillen geen raad weet met de inlagen en zelfs verlies lijdt. Zelfs de bekende economische ziekte, die bijna over de hele wereld heerst, n.l. de dollarschaarste, is op de Ned.Antillen onbekend. Terwijl in ons land moeilijk iemand te vinden zou zijn, die in de schoenen van Prof.Lieftinck zou willen staan, kunnen we rustig aannemen, dat de bewaker van de Antilliaanse schatkist een zorgeloze nachtrust genieten kan.

Lijkt het niet een idylle ?

Geld en crediet betekenen voor het economische leven hetzelfde als de smeerolie voor Uw auto. Loopt het op de Ned.Antillen gesmeerd? Op deze vraag behoef ik geen z.g. diplomatiek antwoord te geven: het gaat goed op de Ned.Antillen. Hoe komt dat? Dat komt door de industrialisatie, die zich op de Ned.Antillen voltrok in de jaren, kort na de eerste wereldoorlog. Voor de industrialisatie was de toestand op de Ned. eilanden in de Caraibische Zee verre van rooskleurig. Wie kon, trok er op uit, om in Suriname aan de spoorweg, in Panama, aan het kanaal, op Cuba in de suikervelden te gaan werken. De landsbegrotingen hadden meer uitgaven dan inkomsten, en Nederland moest elk jaar gemiddeld met een of twee honderdduizend gulden in de bres springen. Maar na de industrialisatie werd het beeld helemaal anders. Er kwam voor iedereen werk. Uit Cuba werden de Curaçaoenaars teruggebracht. En er gingen ook geen Curaçaoenaars meer naar Suriname, maar Surinamers kwamen geld verdienen op Aruba of Curaçao.

De nijverheid, die zich op Aruba en Curaçao vestigde, was de aardolie-industrie. Die olie wordt niet op de Ned. eilanden aangeboord, maar komt uit Venezuela en Colombia, twee Zuidamerikaanse republieken op het vasteland, tegenover de Antillen gelegen.

Toen in het begin van deze eeuw, de Engelse Marine en ook de koopvaardijvloot overwogen hun schepen met olie in plaats van met steenkool te stoken, zorgde de Koninklijke Nederlandse Petroleum Mij. ervoor dat die zware olie beschikbaar kon worden gesteld. Aan sportieve ondernemingslust heeft het deze maatschappij nooit ontbroken. Zij waagde zich in een toen nog verre van rustig Venezuela om er haar geluk te beproeven. Ook nu weer gold, wie waagt die wint, want op een dag in Februari 1914 gaf een tweede put op het Venezolaanse concessieterrein een opbrengst van 5.000 vaten per dag, waarmee het welslagen van het avontuur was verzekerd. Nu werd het zaak, naar een geschikte haven uit te zien waar die Venezolaanse olie zou kunnen worden verwerkt en naar de consumptie-gebieden worden verscheept.

- Als -

Als men toen vooraf direct had kunnen voorvoelen, dat Venezuela tot de grootste olie-exporteur van de wereld zou uitgroeien, dan had men er misschien wel, zij het ook met veel moeite, een mooie kunstmatige haven aangelegd. Maar aangezien die wetenschap toen nog in de schoot der Goden verborgen lag, zocht men naar een gemakkelijke natuurlijke haven, waar industrie-terreinen beschikbaar waren. En die haven vond men niet in Venezuela, waar de havens aan de voortdurend waaiende N.O.-passaat stonden blootgesteld, en waar de gezondheidstoestand niet naar wens bevonden werd.

Men heeft toen zijn oog laten vallen op het eiland Curaçao. Bij Willemstad bevindt zich een grote, diepe natuurlijke binnenbaai. Deze baai ligt mooi beschut aan de lijzijde van het eiland, en heeft de toepasselijke naam van het Schottegat, hetgeen natuurlijk betekent "Beschutte gat". Op een schiereilandje in dit Schottegat ging de Koninklijke Nederlandse Petroleum Mij. in 1915 aan het bouwen: olietanks en raffinaderijen. Toen de eerste wereldoorlog voorbij was, schoot het werk beter op. En daarna ging het voortdurend voorwaarts en omhoog.

Op Aruba kwam tien jaar later een grote raffinaderij van de Standard Oil, de grote Amerikaanse oliemaatschappij. De Standard Oil was de zaak van wijlen Rockefeller. Nadat de Amerikaan gezien had, dat de Hollander Deterding in Venezuela een profijtelijk oliegebied aan het ontsluiten was, heeft ook hij er concessies aangevraagd en is ook hij er met succes naar olie gaan boren. De Amerikanan hebben zich op het eilandje Aruba gevestigd, welk eiland de grootte heeft van Tessel. Op het Zuidelijke punt bij het plaatsje San Nicolas, werden aanlegsteigers, olietanks en raffinaderijen gebouwd.

Ten slotte kwam er in 1927 als derde onderneming, de Arend Petroleum Maatschappij; die aanvankelijk Mexicaanse olie raffineerde. Deze onderneming vestigde zich op Aruba. Aruba ligt wel wat ver af van Mexico, maar men vond het toch een geschikte vestigingsplaats voor deze raffinaderij, omdat de Caraibische Zee, waarin Aruba ligt, na de opening van het Panamakanaal een veel drukker bevaren zee werd, en men dus gemakkelijk de stookolie aan de zeeschepen kwijt kon. Bovendien liggen Aruba en Curaçao ook gunstig ten opzichte van de consumptie-gebieden. Een schip van de Ned. Antillen naar New York vaart een afstand die 200 zeemijlen korter is, dan de afstand van de Amerikaanse olie-afscheephaven Houston in Texas tot de olieconsumptieplaats New York. Dit vestigingsplaatsvoordeel is nog groter, t.a.v. Europa. Het is duidelijk dat zo gunstig gelegen industrieën, die bovendien door de beste ondernemers van Europa en Amerika worden geleid, een voorspoedige ontwikkeling doormaakten en aan duizenden en nog eens duizenden mensen een behoorlijk bestaan konden verschaffen. Er werd zelf geleidelijk aan meer werkgelegenheid geboden, dan er mensen op de Antillen waren. De industrieën moesten dus noodgedwongen er toe

- overgaan -

overgaan, werknemers uit andere landen aan te werven. In vijfentwintig jaren tijds nam de bevolking van Curaçao toe met 300%; van Aruba zelfs met 1000%.

Hand in hand met de industrialisatie kwam de verlevendiging in het scheepvaartverkeer. Daar zijn dan allereerst de kleine tankboten, die ruwe aardolie uit Venezuela aanbrengen. Dan verder de grote oceaantankers, soms echte reuzen van meer dan 20.000 ton, die geraffineerde producten naar de consumptiegebieden aan de andere zijde van de oceaan brengen. Dan komen er regelmatig vracht- en passagiersboten van velerlei nationaliteit, om voordelig stookolie te bunkeren. Er ontstond behoefte aan een scheepsreparatiebedrijf, dat zelfs een droogdok in exploitatie heeft. Door al deze bedrijvigheid, is het scheepvaartverkeer van Curaçao groter dan dat van New York, het verkeer van Aruba groter dan dat van Rotterdam geworden. De drukste havens van ons Koninkrijk liggen dus niet in Europa, maar in Amerika.

Deze olie-industrie, scheepvaart vormen dus de belangrijkste bestaansbronnen van de Ned.Antillen. Het nationaal inkomen nam in een fors tempo toe. Als we de belastbare inkomens van personen, gevestigd op Aruba en Curaçao in dollars uitdrukken, dan blijkt, dat het inkomen in 1943 vijftig maal zo groot was als in 1917.

De ene raffinaderij op Curaçao alleen betaalde in 1948 aan lonen en salarissen een bedrag van 50 millioen Curaçaose guldens uit.

De bevolking der Antillen werd in haar geheel opgenomen in het wereldverkeer. Dit stelde de overheid voor nieuwe taken. De belangrijkste zijn wel die van onderwijs, huisvesting, openbare werken en drinkwater.

De uitgaven klommen telken jare op. Vooral na de oorlog zwol het budget aan. Tegenwoordig geeft het Gouvernement ruim C.f. 50.000.000.- per jaar uit. Dit is een belangrijk bedrag, vooral wanneer men bedenkt, dat het inwonertal van de Ned.Antillen 160.000 bedraagt, wat in Nederland ongeveer overeenkomt met het aantal inwoners van de gemeente Haarlem.

Uit welke bronnen worden nu de middelen verkregen, om deze hoge uitgaven te dekken? Het antwoord ligt voor de hand: uit de verschillende belastingen. Wanneer we met Nederland vergelijken, valt terstond op, dat onze hatelijke omzetbelasting, die de kosten van levensonderhoud zo verhogen, er ontbreekt. Verder heeft men gemeend, kapitaalsbezit niet te moeten belasten, ook successierechten worden daarom niet geheven. Hierdoor bevordert men de instandhouding van de handel-drijvende middenstand, wat zowel economisch als cultureel-politiek verstandig te noemen is.

De belangrijkste indirecte belastingen zijn: de invoerrechten, het accijns op gedistilleerd en het bijzonder invoerrecht op benzine. Voor de invoerrechten geldt een zeer matig tarief. In vele gevallen wordt het voor onze oren ongelooflijke lage tarief van slechts 3,3% geheven. De Ned.Antillen

- voerden -

voerden reeds sedert het einde van de 17de eeuw de politiek van de vrije handel, lang voordat de grote Engelse econoom Adam Smith vaststelde, dat elke stad en elk land, door zich voor de internationale handel open te stellen, rijker wordt, in plaats van armer. Deze eeuwenlange politiek van de open deur voor vreemde goederen wordt onverminderd tot op de huidige dag voortgezet en heeft tot resultaat, dat Curaçao in de Caraibische landen bekend staat als het winkelcentrum, waar aantrekkelijk en voordelig inkopen gedaan kunnen worden.

De belangrijkste directe belastingen zijn de winstbelasting voor vennootschappen en de inkomstenbelasting voor natuurlijke personen. Ook nu weer wordt een sympathiek tarief geheven. Stel dat men als particulier f. 4000.- per jaar verdient, dan betaalt men op de Antillen per jaar evenveel belasting als in Nederland per maand. In het bijzonder de lagere inkomens-trekkers betalen op de Antillen belangrijk minder dan in Nederland. Ondanks de lage tarieven komt het Gouvernement toch uit met het geld. Men pleegt zelfs elk jaar nog wat over te houden. Geleend is er alleen ten behoeve van de woningbouw. De verplichtingen die uit deze leningen voortvloeien, zijn echter nauwelijks voelbare lasten op de begroting. Verplichtingen aan Nederland of aan andere landen hebben de Antillen niet. Integendeel, Nederland staat voor een groot bedrag bij de Antillen in het krijt.
Ten aanzien van het betalingsverkeer met het buitenland hebben zich na de oorlog enige fricties voorgedaan, die bevredigend zijn opgeheven. De Antillen ontvangen voor hun functies in de wereld-economie ponden of dollars, alnaar gelang voor het sterlinggebied of het dollargebied gepraesteerd wordt. Geconsumeerd worden in hoofdzaak artikelen, die in dollars betaald moeten worden. Een zekere dollarschaarste zou voor de hand liggen. Mede dank zij de steun van de zijde van de Nederlandse Regering is het echter sedert 1947 mogelijk, de ponden sterling, die de Antillen met hun olieindustrie verdienen, in dollars om te zetten. Deze convertabiliteit der z.g. "olie" ponden in dollars geeft de Ned.Antillen gelegenheid haar behoeften aan dollargoederen genoegzaam te bevredigen. De Curaçaose gulden is, populair gezegd, een olieguIden. Hij heeft waarde en wordt begeerd, omdat de praestaties der Antilliaanse economie gewaardeerd worden en men behoefte heeft aan de stookolie, de benzine of het asfalt, die op de Antillen worden gemaakt. De bankbiljetten van de Curaçaose Bank zijn derhalve alom in de wereld gewild. De geëmitteerde biljetten van deze bank zijn voor 100% door goud gedekt.
Aan toekomstvoorspellingen zal ik mij niet wagen.

Het lijkt echter, dat op korte termijn geen reden bestaat de toekomst van de Ned.Antillen somber te bezien, zeker niet, zolang overheid en volk de economische politiek van eerbied voor de particuliere eigendom en van vrij goederen- en geldverkeer onverkort handhaven.

"HET BANKWEZEN". Drs.E.Nordlohne.

Wij hebben allemaal wel eens te maken gehad met de een of andere bank. Want een bank is een financiele instelling, die, kort samengevat, in het algemeen twee dingen doet.

In de eerste plaats gelden van clienten in ontvangst neemt, en in de tweede plaats clienten in de gelegenheid stelt op crediet betalingen aan derden te verrichten.
Het eerste: geld aan een bank toevertrouwen, hebben wij, als wij verstandig waren, al gedaan van het ogenblik af, dat wij zakgeld kregen. Want dan gingen wij regelmatig naar de spaarbank, om wat op ons spaarbankboekje te laten schrijven.
Het tweede: crediet vragen aan een bank is een noodzakelijkheid voor ieder, die in het zakenleven een leidende rol vervult.
Dat zijn dus al direct veel minder mensen.

Maar hoe dan ook, het moderne economische leven heeft behoefte aan banken. Hoe ingewikkelder en gedifferencieerder het economische leven in ons land wordt, des te meer soorten van banken er ontstaan. Deze ontwikkeling zien wij eveneens op de Ned.Antillen. Het gebiedsdeel werd ongeveer dertig jaar geleden plotsklaps uit zijn lethargie gewekt. De olie-industrie vestigde er zich, er kwam leven in de brouwerij. Wat het bloed is voor het menselijk lichaam, is het geld voor het economische leven. De nieuwe opleving weerspiegelde zich in een toename van het geld en credietvolume. De stand hiervan en de polsslag van de circulatiemiddelen waren uit de boeken der banken duidelijk af te lezen. Ook uiterlijk bleek de groei van het geldverkeer door de vestiging van enkele nieuwe bankinstellingen. Als sluitsteen op het geheel van financiele lichamen fungeert een centrale Bank. Zo'n centrale bank is verantwoordelijk voor de waardevastheid van het geld en treedt o.a. op als emittent van de bankbiljetten en als regulator in het verkeer met de landen die een eigen munt hebben.

Al deze soorten van banken bestaan eveneens op de Ned. Antillen. Er is een Curaçaose Postspaarbank, er zijn banken voor het handelscrediet en het hypothecair crediet. Tenslotte is er als centrale bank "De Curaçaose Bank", het kleine, maar kerngezonde zusje van "De Nederlandsche Bank".

Al deze geldinstellingen vervullen een economisch en een sociale taak. Omdat het economische leven zo subtiel vertakt is, zal de sociale taak voor menig niet-ingewijde niet direct duidelijk zijn. Maar van de spaarbank weten we allemaal wel, dat de sociale kant overheerst. Deze bank dient, positief gezegd, de bevordering van de spaarzin, of negatief gezegd, voorkomt een ondoordachte en op de duur nadelige besteding van het inkomen. Sparen verhoogt het verantwoordelijkheidsgevoel en de zelfbeheersing; door sparen verzekert men zich van een appeltje voor de dorst; de

- spaarbank -

spaarbank zorgt er voor dat de spaarduitjes veilig zijn opgeborgen en geeft bovendien nog een beetje interest.

Ik moet U er echter direct bij vertellen, dat de Antillianen in het algemeen geen grote klanten van de spaarbanken zijn. Aan de andere kant kost het de besturen dezer spaarbanken grote moeite de toevertrouwde gelden rentedragend uit te zetten. Zo ziet men op de Antillen, dat het Gouvernement op de Postspaarbank verlies lijdt. Niettemin gaat het Gouvernement door interest uit te betalen en het doet dat uitdrukkelijk, om de spaarzin van de bevolking te bevorderen. Deze bevolking leeft echter, zoals vele tropenbewoners, tamelijk gemakkelijk. Als zij geld nodig heeft, kan zij bij de grote olieraffinaderijen behoorlijk betaald werk krijgen. Zij geniet op haar manier van de wereld en het leven houdt zo nu en dan een feestje en bekommert zich verder alleen over de dingen van de dag. Op deze regel zijn natuurlijk verscheidene uitzonderingen. Opmerkelijk is b.v. ook, dat in het algemeen wel bijtijds vooraf gezorgd wordt, dat de geldmiddelen voor een begrafenis aanwezig zijn.

Op Aruba en Curaçao werken, naast de Antillianen zelf, ook belangrijke aantallen vreemdelingen, d.w.z. personen, die niet op de Ned.Antillen geboren zijn. Deze vreemdelingen zijn vooral afkomstig van Madeira, Brits West-Indie, Venezuela en Suriname. De bedoeling van de werkgevers, d.z. vooral de olieraffinaderijen, is natuurlijk, dat de vreemdelingen al dat werk verrichten, waarin de Antillianen door hun beperkte aantal niet kunnen voorzien. Terwijl nu de Antillianen weinig van hun loon sparen, zijn de vreemdelingen daarentegen zuinig. En dat ligt ook voor de hand. Want zij verlaten hun vaderland met achterlating veelal van hun gezin. Hun bedoeling is een bepaalde geldsom in de kortst mogelijke tijd te sparen, ten einde in het eigen land een eigen huis of stuk grond te kopen om als vrij en onafhankelijk burger te kunnen leven. Zij werken hard en verrichten bovendien veel overwerk 's avonds in hun vrije tijd. Als loodgieter of schilder verrichten zij werkzaamheden voor particulieren. Hun levenswijze wordt gekenmerkt door eenvoud en spaarzaamheid. Zij maken elke maand bedragen over naar hun familie, en als zij voor goed naar huis terugkeren, nemen zij hun gespaarde kapitaal mee. Voor deze remises is de medewerking nodig van een bank, om het Antilliaanse geld om te zetten in een andere valuta.

Op Aruba en Curaçao werken eveneens mannen van de Ned. Bovenwindse eilandjes St.Maarten, Saba en St.Eustatius. Deze mensen verrichten hun betalingen aan de achtergeblevenen door middel van oversturing van postwissels. Hier treedt dus niet een bank op als tussenpersoon, maar het gouvernementspostbedrijf.

Ten behoeve van het handelscrediet bestaan enige bankinstellingen van zuiver Antilliaanse origine, alsmede één Nederlandse bankinstelling. De oudste handelsbank dateert

- van -

van 1916. Dit jaartal is niet willekeurig - luisteraars! Toen immers begon de Kon.Ned.Petroleummaatschappij zich op Curaçao te vestigen en was er net een aanvang gemaakt met de bouw van een raffinaderij, die later zo'n grote vlucht zou nemen. De economische opleving, die toen inzette, ging gepaard met een toename van de banktransacties. Deze waren tevoren in hoofdzaak verricht door enkele handelsfirma's, maar die voelden de behoefte de geldzaken af te splitsen van hun andere zaken en in een afzonderlijke naamloze vennootschap onder te brengen. Ook de Nederlandse Bankinstelling vestigde zich in 1916 op Curaçao. Zij opende tevens een kantoor in Venezuela, waardoor het geldverkeer met dat land vergemakkelijkt werd. Op Aruba ontstonden eveneens eigen bankinstellingen of werden er bijkantoren geopend, toen ook daar de olieindustrie zich vestigde.

Het lijkt niet nodig de geschiedenis van al die banken nauwkeurig te volgen. Laat ik volstaan met te zeggen, dat zij alle de crisisjaren hebben weten door te komen en zich thans in een bloeiperiode mogen verheugen. De gepubliceerde balansen maken duidelijk, dat de Antilliaanse particuliere banken een hoge liquiditeitsgraad bezitten, waardoor steeds aan de opeisbare verplichtingen zonder moeite kan worden voldaan. De banken zijn uiterst solide, wat mede zijn oorzaak vindt in de aard der banktransacties. Gefinancierd wordt voornamelijk de handel, niet de industrie of het verkeer. Crediet in de goederenhandel, zoals acceptcrediet, disconteríng van wissels, documentair crediet, wordt steeds voor korte duur verschaft. De tijd die verloopt tussen de technische voltooiing en de koop door de consument is beperkt en komt grotendeels overeen met de duur van het vervoer van het goed uit het productieland naar de Ned.Antillen. In die korte periode kunnen zich geen grote waardeschommelingen voordoen en de kans op het lijden van verliezen is dus binnen zeer nauwe grenzen besloten. De grote industrie- en verkeersondernemingen, op de Ned.Antillen aanwezig, worden gefinancierd in het Moederland. De enkele overheidsleningen van het Gouvernement, aangegaan ter financiering van de woningbouw vonden gemakkelijk hun weg naar de institutionele beleggers.

Crediet voor lange termijn wordt wel gevraagd als hypotheek op landerijen en huizen. In deze behoefte wordt voorzien door één grotere en één kleine bank. Opgemerkt moet worden, dat een zeer groot aantal woningen gebouwd is door de oliemaatschappijen en aan hun eigen personeel wordt verhuurd. De financiering van deze woningen geschiedt door de oliemaatschappijen zelf.

Ik heb met geen woord gewag gemaakt van instellingen voor landbouwcrediet. Die bestaan er nl. niet. En wel, omdat de landbouw practisch slechts door heel enkele personen als hoofdmiddel van bestaan wordt uitgeoefend. Het steppe klimaat der Benedenwindse eilanden leent zich nu eenmaal niet voor landbouw. Op de Bovenwindse eilandjes is het klimaat

wat beter, maar voor hen geldt in het bijzonder, dat de quantitatief kleine productie een veelvuldig, snel en rendabel vervoer naar Curaçao en Aruba in de weg staat. Voor de beide eilandengroepen geldt verder, dat het loonpeil hoog ligt en door de landbouw niet kan worden opgebracht.

Tenslotte moge ik dan aandacht wijden aan de Curaçaose Bank. Dit is een oude instelling, opgericht onder de regering van koning Willem de Eerste, in 1828, op aanbeveling van de commissaris-generaal Joh.van den Bosch, dezelfde man, die in het toenmalige Ned.Indie het cultuurstelsel invoerde. De Curaçaose Bank kreeg tot taak orde in een verward monetair bestel te scheppen en was een zuivere Gouvernementsbank. Reeds drie jaar na haar oprichting zat zij aan de grond. Daarna heeft zij 18 jaren nodig gehad om haar verliezen af te wikkelen en nog eens 19 jaar om het verloren gegane kapitaal terug te verdienen. Toch kan men de gouvernementsbank niet verwijten, dat zij aan het gouvernement te gul crediet verleende. Tot muntvervalsing, dat wil zeggen: geldschepping om begrotingstekorten te bestrijden, heeft de Curaçaose Bank zich nooit geleend. De pariteit tot de Nederlandse gulden kon tot het uitbreken van de oorlog in 1940 behoorlijk gehandhaafd blijven.

De belangrijkste bezigheden van de Curaçaose Bank bestaan uit de uitgifte van bankbiljetten en de uitvoering van financiele commissies voor het Gouvernement. De bank houdt een goudschat aan, in waarde bijna overeenkomende met de nominale waarde der uitgegeven bankbiljetten. Hiermee wil niet gezegd zijn, dat men desverlangd zijn bankbiljet in goud kan omwisselen. Men zou hoogstens kunnen zeggen, dat de goudvoorraad gebruikt wordt als morele rem op de omvang van de bankbiljettenemissie. De waarde van de biljetten wordt echter niet bepaald door deze z.g. gouddekking, maar door de koopkracht, de mogelijkheid dus om met Curaçaos geld goederen te kopen, die men waardeert.

In de Tweede Wereldoorlog hebben de Antillen ook op monetair gebied steeds meer zelfstandigheid verworven. Door de bezetting van Nederland verviel de inwisselbaarheid van het Curaçaose geld in Nederlands geld. In 1943 werd het muntstelsel der Nederlandse Antillen opnieuw geregeld en werd de Curaçaose gulden wettig betaalmiddel. Dit is voor de Nederlandse Antillen zeer voordelig, omdat het Curaçaose geld nu niet meer de waardeschommelingen mee behoeft te maken van de Nederlandse gulden. De opeenvolgende devaluaties van de Nederlandse gulden na de bevrijding hebben er toe geleid, dat één Curaçaose gulden thans twee Nederlandse guldens waard is. Al is het Antilliaanse muntstelsel nu onafhankelijk geworden, dat wil nog niet zeggen, dat Nederland nu verder voor de Nederlandse Antillen niets meer zou betekenen. In het bijzonder bij de verdediging van de Curaçaose gulden tegen Engelse stroefheid, kon in samenwerking met de Nederlandsche Bank een bevredigend resultaat bereikt worden. De Nederlandse Antillen doen mee met de

- handelsverdragen -

handelsverdragen, die Nederland met talloze landen heeft afgesloten. Nederland profiteert hierbij van de betekenis van de Nederlandse Antillen als producent van aardolie-producten en als consument die met een "hard currency" betalen kan. De Nederlandse Antillen plukken mede de vruchten van het apparaat, dat Nederland heeft opgebouwd voor de economische betrekkingen met het buitenland.

Zo helpen Nederland en de Antillen elkaar, tot wederzijds voordeel.

"LEVENSOMSTANDIGHEDEN". H.R.Dennert.

De belangstelling hier te lande voor de Nederlandse Antillen neemt gaandeweg toe. Ik heb wel eens gehoord dat vroeger velen in Nederland niet eens wisten waar deze eilanden lagen. Dat zou in zoverre te billijken zijn wanneer men bedenkt, dat deze eilanden een dertig jaar geleden ook tamelijk onbelangrijk waren. Maar dat is tegenwoordig anders en men toont in de laatste tijd dan ook meer interesse voor deze gebieden, wat misschien ook te verklaren is uit een accentverschuiving van Indonesie op de West. Er verschijnen tegenwoordig vaak goede artikelen in de kranten over de Antillen en ook enkele boeken zijn over dit onderwerp verschenen. Toch moet men hiermede oppassen, want het is b.v. gebeurd, dat er een boek, een roman, verschenen is, die op zichzelf vele bestaande feiten bevatte, maar waarvan de strekking toch zeer bedenkelijk was en helemaal niet met de waarheid overeenkwam.

De Nederlandse Antillen zijn een groep van zes eilanden in de Caraibische zee en wel de eilanden Aruba, Curaçao en Bonaire, Saba, St.Eustatius en St.Maarten. De eerste drie liggen vlak tegen de Noordkust van Venezuela aan en behoren tot de zogenaamde benedenwindse eilanden, terwijl de laatste drie, dus Saba, St.Eustatius en St.Maarten, tot de bovenwinden behoren. Dwars over de Caraibische zee waait de N.O.passaat, een steeds aanhoudende wind, die ook steeds uit een richting waait, n.l. het Noord-Oosten. Aruba, Curaçao en Bonaire liggen nu aan de Zuidgrens van deze passaat, ze liggen dus beneden de wind, vandaar de benaming benedenwindse eilanden. Hetzelfde geldt voor de overige drie eilanden, maar die liggen aan de Noordgrens van deze wind en behoren dan ook tot de bovenwinden. Beide groepen eilanden liggen onderling dicht bij elkaar, maar de afstand tussen beide groepen, dus tussen de boven- en benedenwinden, is tamelijk groot, n.l. zo ongeveer van Amsterdam naar de Zuidkust van Frankrijk.

De benedenwindse eilanden, Aruba, Bonaire en Curaçao worden ook wel de A.B.C.-eilanden genoemd naar de beginletters van hun namen. Deze drie eilanden liggen dicht tegen de kust van Venezuela op het vasteland van Zuid-Amerika aan; als het mooi en helder weer is, kan men vanuit Aruba de kust van Venezuela met het blote oog zien. Verder zijn ze tamelijk klein, zo groot ongeveer als Tessel.

Curaçao met 90.000 en Aruba met 50.000 inwoners zijn verreweg de belangrijkste want daar zijn immers de grote petroleum-industrieën van de Shell en de Standard gevestigd. Deze petroleum-industrie moet men niet onderschatten, want ze behoort werkelijk tot één van de grootste van de wereld. In de laatste wereldoorlog is zij van zéér groot belang geweest. De aardolie wordt niet op de eilanden zelf gewonnen, maar op het vasteland, in Venezuela. Met tankschepen wordt de olie dan naar de eilanden gebracht, waar men grote

raffinaderijen aantreft, die deze ruwe aardolie verwerken en er talloze producten van maken.

Hoe is het nu met het klimaat op die eilanden? Warm natuurlijk, allicht; ze liggen immers dicht bij de evenaar, midden in de tropen. De temperatuur is er gemiddeld tussen de 28 en 30 graden Celcius. Maar het valt overigens best mee. Ik verzeker U, dat het op een goede zomerdag hier in Nederland veel warmer is dan op de Antillen. Dat komt, omdat de warmte daar niet zoals hier vochtig is, klam, maar droog. En verder moet U niet vergeten, dat er steeds de passaat waait, een flinke wind, die dag en nacht aanhoudt. Gelukkig dat hij er is, want hij brengt afkoeling, zo zelfs, dat de warmte er aangenaam door wordt. Gaat hij eens liggen, en dat gebeurt wel eens, hoewel erg weinig, dan wordt het meteen broeierig en is de warmte onaangenaam.

Ook de kleding is natuurlijk ingesteld op het klimaat en U begrijpt wel, dat de mensen er erg luchtig gekleed lopen; een colbertjas trekt men er niet aan. Slechts een overhemd, terwijl meestal de das wordt thuisgelaten. Maar dit is natuurlijk betrekkelijk, want er zijn gelegenheden en beroepen, waarbij men wat vormelijker gekleed moet gaan.

Verder is het op die eilanden erg droog. Het regent er weinig. Het regenseizoen is van November tot Februari, maar de regens zijn er dan niet zo overvloedig zoals men het in de tropen zou verwachten. Natuurlijk komen stortregens voor, maar er gaan ook wel eens jaren voorbij zonder dat een druppel regen valt. Het klimaat van die eilanden wordt dan ook een woestijnklimaat genoemd, en niet een tropisch klimaat. Men had dus daar te kampen met waterschaarste, want er wordt op die eilanden, waar men zich zeer vaak moet wassen en baden vanwege de warmte erg veel water gebruikt. Zo erg is dit echter tegenwoordig niet meer. Er is een deugdelijke waterinstallatie, die het zeewater distilleert tot drinkwater. Verder gebruikt men er wel regenwater, dat in grote regenbakken wordt opgevangen, en tenslotte is er nog wateraanvoer uit Europa. Als de tankschepen n.l. van Europa komen om petroleum te laden, nemen ze water als ballast mee en dat water wordt wel eens gebruikt door de inwoners, maar dan toch niet als drinkwater. Verder zijn er de putten, waaruit het water door windmolens (niet zoals U die hier kent) wordt opgepompt. Vroeger had men wel eens watergebrek maar tegenwoordig gaat het best en toen New York in een warme zomer onder een groot watertekort leed, hebben o.a. de Antillen water aangeboden aan die stad.

Die passaat, die ik zoeven noemde, heeft nog een groot voordeel, en wel, dat hij die eilanden zo gezond maakt, doordat deze steeds aanhoudende wind de ziektekiemen wegvoert. Het is altijd fris in de huizen en waterplassen verdampen snel, zodat de bacterieën geen broedplaats hebben.

- Echte -

Echte tropische ziekten komen er dan ook niet voor en als ze eens voorkomen, dan zijn ze geimporteerd door de vele vreemdelingen, die deze eilanden mede bevolken.

Vreemdelingen zeg ik, en daarmede bedoel ik mensen, die niet op deze eilanden geboren zijn. De echte oorspronkelijke bevolking van de eilanden is erg klein. Aruba heeft b.v. 50.000 inwoners, maar daarvan behoren 30.000 tot deze z.g. vreemdelingen. Dit komt door de grote petroleum-industrie, die werkkrachten van overal trekt. De bevolking van de eilanden is dan ook een conglomeraat van zeer veel nationaliteiten. Bijna alle landen ter wereld zijn er vertegenwoordigd.

De Antillen zijn op zichzelf erg vruchtbaar maar door de grote droogte groeit er weinig of niets. Behalve dan natuurlijk typische tropische of woestijn gewassen. Zo treft men er b.v. veel cactussen aan en ook komen er typische bomen voor, de z.g. windbomen of divi-divi, die altijd in een bepaalde richting schuin groeien. Dit komt ook weer door de passaat, die steeds uit één richting waait, waardoor aan de ene kant van de boom veel verdamping e.d. plaats heeft, terwijl de andere kant rustig door kan groeien.

Hierdoor gaat de boom in een typische stand staan, die men over het hele eiland aantreft.

Aan landbouw wordt op deze eilanden niet veel gedaan. Er zijn wel enkele kleine tuintjes door Chinezen bewerkt, die wat groenten leveren. Maar voor de gehele bevolking is dat lang niet genoeg. Dit geldt ook voor de andere producten en dus moet alles ingevoerd worden, hetzij in blik, hetzij in ingevroren toestand. Men heeft mij wel eens gevraagd, of men daar nu werkelijk alles eten kon, dus ook Europees voedsel. Natuurlijk kan men dat, want zoals ik zei, wordt alles ingevoerd, dus ook Europees voedsel. Men krijgt het natuurlijk niet vers, zoals in Nederland zo van de kwekerij, maar het is er toch.

Dus als men Brussels lof, of andijvie of wat het ook zij, wenst, dan kan aan Uw verlangen worden voldaan. Vanzelfsprekend blijven de vreemdelingen, die daar wonen hun eigen smaak volgen.

Natuurlijk zijn er ook typische producten van het land zelf, zoals b.v. de mais waarvan funchi gemaakt wordt en funchi is voor de Antillen, wat de aardappels voor Holland en de rijst voor Indonesie zijn. Door invoer van vee in de laatste tijd, is de vleesvoorziening geregeld.